

zou loopen.
Meer dan
deze dus-
o. i. voor
dt, en hoe
zelden door
at we hier-
deelden we
rd dan ook
laeture voor
emaakt, dat
ezel No po-
niet uit het
Methodisti-
denietemin-
ing van een
gelsch blad
niet in het
ooren, moge
ich geeft dit
omsche pers,
ls in vinnig,
isme ver-

moeten uit-
het degelijk
ms blad soe-

in den regel
le, soms van
wat wordt
e zelf een
n, maar om-
ging is, dat
in den chaos
ijn eere kan

orm van ons
we dan ook
kende klacht,
rs tegen ons

it de Heraut
eer en het
ide rusteloos
en bij dezen
r geven; in
dit te weer-

volmondig,
onze roeping
ullen afleiten,
kpers in Ne-
t.

erk is in zoo-
leerlijk, als
chte besef te
uding, waarin
otzijnleeraren

die van een
eraad en zijn
idsche betrek-
wordt be-
nd, waarin zij
aan.
de ouderlin-
ambten een-
r hebben. Een
s, als hij in
ing maar een
n diaken van
is niet mogen

daarentegen,
n en in den
consent van
Amsterdam en
en de Sicra-

regeling van
t door eenige
an den kerke-

ds kan noch
et approbatie
vereëgind.
mag een kerk,
en de kerke-
n, zonder het

Woords on-
zija kerkeraad
an zijn doek
k scheidt, te

le Br. ouder-
l van de Die-
varen deze iets
ter dan ouder-
eren omdat hun
selijk is, maar
e gezamenlijke
ook tegenover
diaken wordt,
examineert en
id zonder zulk
robatie van de
ds kan komen.
nover plichten
porrang in het
heel en het
enlijke kerken
an den Dienst
iten.
komt het aan-
wel van Amers-
el het Woord
edienien, maar
mogen presi-

noodzakelijk
kerkeraad voor
in den Dienaar
s en het oor-

KUYPER.

De Vrije Schotische Kerk, gewoonlijk op het vaste land zamengetrokken, is in de leer, heiligtot hoog leeraar aan hare theologische school benoemd, den bekenden voorvechter van het Duitse kriticisme en geestverwant van Robertson Smith, Dr. Dods tot hiertoe predikant te Glasgow.
Door deze benoeming heeft deze Kerk op hare schreden terug, daar zij eindelijk geleiden Robert son Smith, omdat hij een aanhanger van de Wellhau- zensche Bijbelkritiek was, als hoogleraar ontloof.
Deze nieuwe benoeming in vroeger afgekeurd geest, wordt nu door sommigen hier te lande aange- voerd, als een bewijs, dat zuivere toetanden in het heden bij een Kerk niet waarborgen voor zuivere toetanden in de toekomst. Iets dat op zich zelf zeker ongetwijfeld is.
Maar als dit moet betekenen - wat men gemak- kelijk tusschen de regels bespeurt - dat Doleerende en andere Kerken, die nu zulver zijn in de leer, spoed- dig door allerlei ketterijen kunnen worden bedorven, dan achten we de les die men uit de Schotische hoog leeraarsbenoeming trekt, geheel verkeerd.
Dat er ketterij in den boezem ener Kerk ontstond, is nooit een bewijs geweest, dat die Kerk niet deugde. Het was die zelf niet bewijzen, want de ketterij, die wat haar wezen betreft bestaat uit een ander geloof, een dienst aan de waarheid zij gepiegd, komt nooit luiten, maar altijd in de Kerk zelf op. Buiten de Kerk zijn wel allerlei meeningen op godsdienstig gebied mogelijk maar is ketterij onuitvoerbaar.
Geen Kerk zal, zelfs de zilverste niet, of zij staat ten allen tijde voor ketterijen bloot. Wat men Aposto- lische Kerk, de kerk uit de eerste jaren van het Chris- tendom, noemt, is zelfs aan dit gevaar niet ontkomen.
Maar daarom bewijst ook het niet aanwezig zijn van ketterijen niet voor de zuiverheid van eenige kerk, maar de vraag welke houding zij aanneemt tegenover de ketterij, vooral die in hare boezem openbaar wordt.
Het gezonde lichaam reageert tegen de ingedrongen siektetoe en drijft die uit.
Zoo ook de kerk die zijner lijf in de belijdenis. Zij handhaaft de waarheid tegenover de dwaling en ontziet de laatste recht van bestaan. Daarbij mag de dwaling voortvoortreuen zooveel ze wil, van het grootgebed der kerk moet zij rusteloos worden ver- dreven.
Aan dezen maatschappij gemeten bewijst de benoeming van Dr. Dods wel dat er dwaling is in de Vrije Schotische Kerk, en zelfs dat er oogenblikkelijk een meerderheid te vinden is om deze dwaling op het kussen te helpen, maar nog geen gemiddelde van de Kerk als zodanig in onoverwinnelijke toestand verkeert.
Dit zal eerst uit het proces dat door deze benoe- ming ontstaat kunnen blijken.
Handhaaft de kerk officieel den dwalenden hoogleer- ar en herroep zij dienregevolge wat zij vroeger ten aanzien van Robertson Smith heeft gedaan dan zal men recht hebben te concluderen, dat de onniverse- toestand de overhand heeft.
Zoo niet, dan zal blijken dat de Kerk van Knox, Melville Chalmers en Guthrie ook door de onge- loofsrlijk uit Duitsland nog niet uit hare voegen is gescheurd.
Ketterij is dus kerkrechtelijk gesproken niet het be- wijst dat een Kerk de waarheid kwijt is, maar de toet- steen waaraan blijkt of zij niet de waarheid nog wil staan of vallen.

Dit is volkomen waar.
Slechts dient de zaak nog iets dieper op- gevat.
Indien de Free Scotch Church niet het colla- giale kerkstelsel had aangenomen, maar het oude theoformerde kerkrecht gehandhaafd had, en indien ze in den geest onzer vaderen meer nadruk had gelegd op de belijdenis en iets minder op het Christelijk sentiment van de Methodisme, zou thans dit kwaad niet zulke afmetingen kunnen aannemen.
Dr. Beggs hield het door de macht zijner persoonlijkheid nog lang tegen. Maar thans is het niet te stuiten. En evenals alle kerken van dit maaksel, zal ook de Free Scotch Church steeds verder afdoelen van het ons overge- verd allerheiligst geloof.
Wie in Schotland geen vreemdeling is, kan dit profetieeren.
De Celtische Highlands zijn tot zwijgen ge- bracht. Het Low-land is thans meester van de kerk. De mannen van den ouden stempel zijn conservatieven, die wel goed willen, maar niets uitvoeren; en de partij die het geloof aanrandt, is zeer actief.
Had men de autonomie der plaatselijke ker- ken geëerbiedigd en aan de dienaars des Woords universitair onderwijs gegeven, de zaken zouden heel anders staan. Maar thans met de »Theologische school» en een centrale be- stursregeling is er o. i. geen hope meer.
Zoo er geen wonderen geschieden, is deze kerk weg.

In de Basins no. 37 schrijft de heer docent De Cock nu weer in gansch tegenovergestelden geest.
Dat vereeniging van alle Gereformeerden in den lande, van den beginne af door is geweest en dit ook nog is, kan door niemand betwijfeld worden, die aan de doleerende broeders of aan hunne leiders niet alle oprechtheid en waarheidsliefde durft of wil ontzeggen. Elke twijfel aan de oprechtheid der bedoeling in dezen is niet alleen niet gerechtvaardigd, maar zou de broe- ders als geheel karakterlozen tekenen.
Ie heb dan ook nog nooit iemand ontmoet, die de gedachte uitte dat de leus niet waarlijk gemeend was.

Uitnemend.
Hadden we deze woorden voor ons gehad, toen ons vorig nummer ter perse ging, we zouden niet van afbreken van den persoonlijk- band gesproken hebben. Dit vervalt thans weer; al is schrijver dezes vastelijk besloten, geen persoonlijk band voortaan meer te erkennen met broederen, die hun verdachtmaking van zijn oprechtheid drijven. Zulke mannen hebben hun doen dan voor God te verantwoorden, maar missen het recht, daarna nog een perso- onlijk vriendschappelijk toon tegen hem aan te slaan, of van hem te verwachten. De critiek is vrij, en hij allerminst maakt op de vrijheid inbreuk. Maar publicisten, die pu- blickelijk zijn karakter aanranden, moeten niet straks onder vier oogen of in klein comitè de allures van vriendschap aannemen. Zulk een houding is »onwaar». Doch juist daarom moet na bovenstaande duidelijke verklaring, de toepassing van dezen regel op Doc. De Cock, die geheel rustte op zijn eerste artikel, thans op grond van zijn tweede artikel teruggenomen.
Voorts schrijft hij:

De Heraut van den aosten Juli j. geeft een »bijlge» op die geschiedenis en wel een »bijlge» waardoor op het vereenigingsplan een licht wordtge- worden, waardoor de vereeniging zoals die gewild wordt, voor de Christelijke Gereformeerden onmog- elijk wordt en ook de Doleerenden geen vereeniging mogen willen, tensij dan de Chr. Gereformeerden hunne besluiten met de Doleerenden. Zij (de Doleeren- den) hebben deze loof vermenen, dewijl zij zich niet af- scheiden maar bleven in de Hervormde kerk. Zij toeh- scheiden zich niet af maar zij reformeerden deputatiele gemeente. Geheel de Hervormde gemeente te Amster- dam e. v. werd gereformeerd; voor die gemeente werd de Dordtsche Kerkorde weer aanvaard en de 17500 leden staan thans allen onder het toezicht en

bestuur van den Kerkeraad der Doleerenden! En zoo is het ook op alle andere plaatsen, waar een Dolee- rende Kerkeraad is.

Hiervan kan alleen gezegd, dat de geachte schrijver zich een voorstelling van onze denk- beelden maakt, die met onze werkelijke denk- beelden in onverzoeijken strijd is.
Daar intusschen binnen enkele dagen een vlugschrift van de hand van onzen hoofd- redacteur verschijnt, waarin de geheele quaestie van Separatie en Doleantie uiteenzet is, kan hier thans gevoeglijk over gezwezen.
KUYPER.

De deputaten, door de Voorloopige Synode van Leeuwarden aangewezen voor de onder- steuning der hulpbehoevende kerken, brengen ter kennis der kerken, dat zij een circula- laire hebben verzonden, houdende verzoek, dat: 1. tenninste tweemaal »jaars in elke kerk een collecte voor de hulpbehoevende kerken worden gehouden; 2. uit hoofde van den nood waarin eenige kerken verkeeren, ten spoedigste een col- lecte worde gehouden, en het bedrag daarvan opgezonden aan den ondergeteekende, Mr. A. W. van Beeck Calkoen te Utrecht, vóór 1 December e.k.; alzoo voortaan geen afzon- derlijke giften meer aan de kerken worden verzonden.
De Synode heeft bepaald, dat de aanvragen om ondersteuning van hulpbehoevende kerken moeten geschieden door tusschenkomst der betrokkene classen, en dat deze zich wenden tot de deputaten, samengesteld als volgt:
Ds. K. K. VETHAKE te Arnhem. Voorz.
W. HOFF te Amsterdam.
Mr. A. W. VAN BEECK CALKOEN te Utrecht.
Secretaris-Penningmeester.
Utrecht, 8 Sept. 1890.

Verslag van de particuliere Synode van Ned. Ger. Kerken in de provincie Zuid- Holland gehouden te Rotterdam op Don- derdag 11 Sept. 1890.

Te kwartier over tien oopen Dr. Lion Cachet namens de kerk van Rotterdam de vergadering; hij leest Joh. 15 en gaat voor in het gebed. Het Moderamen wordt samenge- steld als volgt: Ds. J. C. SIKKEL, praes.; Ds. A. van Veele assessor; Ds. C. W. J. van Lum- mel scriba. De vergadering besluit, op verzoek daartoe, de kerkeraadsleden van Rotterdam ter bijwoning toe te laten.
Naar aanleiding van een schrijven namens de redactie der Z.-H. Kerkbode besluit de vergadering dat alle officiële berichten en mededeelingen van haar of hare deputaten zullen worden toegezonden ter plaatsing aan de Heraut, de Hoop en de Z.-H. Kerkbode. Op een schrijven van de voorloopige Synode wor- den benoemd tot deputaten de broeders Sikkel, Van Veele en Van Lummel om bij de kerk van Rotterdam te informeren, welke hulp deze kerk tijdens de afwezigheid van Dr. Lion Cachet behoeft en om aan die kerk een voor- stel aan te bieden ter voorziening in die moei- lijkheden.
Als commissie voor de regeling der kosten van de eerstvolgende Synode worden aan- gewezen de broeders H. H. Veder, P. Goud- appel en G. F. W. Herengreen. De classen dezer provincie zullen in die kosten bijdragen: Rotterdam-Brielle 40, 's-Gravenhage-Gouda 30, Leiden 20 en Dordrecht 10 p.Ct.
De Synode dringt er voorts bij de classen op aan, dat zij er voor waken, dat in de kerken dezer provincie niemand als oefenaar optrede, dan wie acte van toelating van eenige classis van Gereformeerde kerken kan toonen.
Als deput. Synodi, bedoeld in Art. 49, wor- den aangewezen de broeders Vlugs, Van Veele, Fernhout en Sikkel.
De volgende prov. Synode zal bijeenkomen te Leiden, den tweeden Donderdag van de maand Juli 1891 en wordt de kerk van Leiden als roepende kerk aangewezen.
Na rondvraag sluit de voorzitter met dank- zegging.
C. W. J. VAN LUMMEL, scriba.

Vergadering der gecomb. classis Gouda- 's-Gravenhage op 3 Sept. 1890.
Namens de roepende kerk wordt de ver- gadering geopend door den consulat Ds. Ousinga met het lezen van Gods Woord en gebed.
Het onderzoek der credentiebrieven wordt opgedragen aan Ds. Brouwer en Br. Goudappel.
Tot voorzitter wordt aangewezen Ds. v. Lummel en tot scriba Ds. Brouwer.
Na lezing en vaststelling der notulen van de vorige vergadering, wordt verslag uitgebracht door de commissie tot onderzoek der credentie- brieven. Naar aanleiding van dien der deput- aten van de kerk van 's-Gravenhage, wordt gesproken over de wijze van afvaardiging door de kerken in groote steden, waar meerdere dienaars des Woords zijn. Aan bedoelde ker- ken wordt toegestaan, evenveel onderlingen af te vaardigen met keurstemmen als predikanten.
De classis verkliest tot haar actuaire Ds. Brouwer van Naaldwijk.
Het onderzoek van Br. de Jong doet de vergadering besluiten genoemde broeder te verzoeken op de eerstvolgende vergadering een vooraf schriftelijk opgestelde oecening voor te dragen. De voorz. herinnert hem, dat nie- mand zonder verlof van de classis in de ker- ken mag optreden en verzoekt hem zich aan dezen regel te onderwerpen.
Naar de prov. Synode van Z.-Holland wor- den afgevaardigd de pred. Sikkel en v. Lummel en de ouderl. Goudappel en Scherpenzeel. Ds. Ousinga wordt tot secundus van de pred. en br. Noteboom tot secundus van de ouderl. aangewezen.
Langdurig en ernstig wordt gesproken over de handeling van den kerkeraad van Nieuwer- kerk a/d IJssel ten opzichte van Ds. de Mol Moncourt met dit gelukkig gevolg, dat al de br. kerkeraadsleden eenstemmig zijn in de erkenning, dat zij in dezen hebben gedwaald. Het was de bedoeling van den kerkeraad ge- weest een zacht tuchtmiddel te gebruiken om Ds. de Mol te bewegen naar Nieuwerkerk terug te keeren, doch men zag nu in, dat dit middel ongeoorloofd is en tegen de Dordtsche K. O. inging. De provisionele schorsing werd opgeheven.
De quaestor doet vervolgens verslag.
De vacatur-beurten worden geregeld.
Een buitengewone vergadering wordt noodig geacht en besloten die te houden op 14 Oct. te Gouda.
Wordt besloten, dat de leden ener Ned. Ger. kerk, die zich metterwoon in Rijswijk

vestigen zich zullen stellen onder opzicht en tucht van de kerk van Voortburg.
De kerk van Naaldwijk zal de volg. verga- dering bijeenroepen.
Na de behandeling van enkele andere punten wordt de vergadering gesloten. Ds. v. Lummel gaat voor in dankzegging.
Namens boveng. classis.
J. BROUWER, h. t. actuaire.

De beschikbare ruimte noopt ons eenige be- zichten tot de volgende week te laten liggen.

Zending.
De arbeid der Ned. Gereformeerde Kerken in verband met de Zending, in Nederland.
III. (Slot).
Ten tweede loopt de arbeid der kerken hier te lande over de Zendingen.
Deze arbeid is zeshoudig:
a. De opleiding. De zendingen hebben een opleiding noodig, grondiger en omvangrijker nog dan de bedienaren des Woords, omdat zij in 't verre land schier alleen staan en met veel grooier moeilijkheden hebben te kampen. Op- leiding wordt gezocht naar de Vrije Universi- teit, met toevoeging van privalessen. Bij sommigen wordt ook medische opleiding niet gemist. Het is, zegt Dr. W., geen best tee- ken, dat onder de studenten der V. U. nog niemand is, die zich aangegrepen gevoelt om als evangelist tot de heidenen te worden gezonden.
b. Na de opleiding volgt de roeping, uitge- bracht door een der zendinge classen. Bijzon- dere innerlijke roeping Gods gaat vóór de opleiding; de kerkelijke roeping volgt.
c. Op de roeping volgt de onderzoeking. Ook dat examen staat bij een classis, daarvoor door de Synode aangewezen; het geschiedt met medewerking der Synodi deputatis boven omschreven. Het ga over al de vakken van het peremptoir examen, en verzeke zich door getuigschrijven, dat de Nederl. taal, zoo moge- lijk die der op te taken heidenen, en de drie bekendste nieuwe talen; de Zendingsgeschiede- nis, de Zendingsgeschiedenis enz., met vrucht wor- den bestudeerd.
d. Heeft de onderzoeking der kerken van de geschiktheid en bekwaamheid der candidaten volkomen overtuigd, dan volgt als vierde arbeid der classis, nadat de formulieren van eenig- heid zijn onderteekend, de bevestiging tot Zen- deling. In overweging wordt gegeven, of het niet wenschelijk is, deze zendingen tevens als bedienaren des Woords te onderzoeken en beroepbaar te stellen.
e. Vervolgens worde in wel-omschreven last- brief de arbeid der gezonden bepaald. Hier- mede is echter de arbeid der kerken in deze landen niet afgelopen. De deputaten, daartoe in staat gesteld door de kerken, verzorgen den bevestiging van al het noodige en doen hem uitgeleide. Zij blijven voor hem zo lang als hij predikende en doopende evangelist blijft. Geeft hij zich aan gevestigde kerk als herder of leeraar, dan houdt zijn bezoldiging uit de moederkerk op. Beter schijnt het de geformee- rde kerken te voorzien met dienaar en uit het vaderland en den zendingen hun ambt te laten.
f. Rondelijk behoort nog tot den arbeid, de hoede, het toezicht, de besturing, uit te oefenen door de deputaten der classis met medewer- king van die der Synode, opdat ook de samen- werking der door de verschillende classen ge- zonden zendingen ongestoord blijve.
Ten derde gaat de arbeid over de Ned. Ger. kerken zal zich hebben te richten op de dochterkerken. Het duurt lang eer dat deze kinders op eigen beenen kunnen staan. Ze hebben aanvankelijk den leiband noodig; ook de voeder. Men rekene er op, dat ze langen tijd noodlijdende kerken blijven in meer dan financieel opzicht, en zoeken een regeling, die eenzijdig alle hiërarchie uitsluit, maar ook anderzijds met de zwakheid en hulpeloosheid der jeugdige kerken uit de heidenen en Maho- medanen rekent.
Niet vergeten ook mag worden de taak der kerken omtrent het Europeesch element in Indië en wel:
a. In zake de opleiding van O. I. ambe- naren.
b. In zake de formatie van vrije Gerefor- meerde kerken onder de gedoopte blanken en kleurlingen in Indië; in correspondentie met de Gereformeerde kerken in Nederland.
c. Door uitzending van dienaars des Woords onder de militairen, zoo medewerking kan worden verkregen van het gouvernement.
d. Door vertaling der H. Schrift in alle Indiëse talen en de verspreiding der ver- taling heel Indië door.
En eindelijk worde nog gewezen op een vijfden tak van arbeid der kerken, om nl. de publieke opinie te bewerken tot besef van het recht en gewicht der Zending. De kerk houde niet op om aan te dringen op wegneming van alles wat de Zending hindert. Ze overwege de vraag: Wat positief van regeeringswege tot bevordering van de kerstening van Indië zou kunnen geschieden? Zij roep de volkscon- scientie wakker voor de onverantwoordelijke conscientie-bemoediging door het regeerings- reglement, dat den bekeerden inlander weer- loos prijs geeft aan al de willekeur en wraak- zucht der het Christendom vijandige hoofden. Ook door op het kind te werken kan kentering der publieke opinie komen. Kinder- Zending-Vereenigingen passen niet in ons kan- der. Wel vergaderingen met het kruut der kerk, uitgaande van den kerkeraad. Ook zie de kerk toe, dat op de lagere scholen de kin- deren met den arbeid der Zending worden be- kend gemaakt. Dat geeft wijding en doel aan een deel der aardrijkskunde!
Ook worde de Vrije Universiteit opgewekt om haterzijds met grooten ernst in de weten- schappelijke vorming harer juristen en theo- logen den Zendingarbeid te dienen. Ook de oprichting eener complete Zending-bibliotheek zou een weldaad zijn.
Het loen, dat Gods genade wil geven is, zoo besluit Dr. W., allereerst het zalig besef der gehoorzaamheid; verder, verneming van den horizon, opwekking der liefde, verhooging des gemeentelijken levens, afbreking der geld- gierigheden en enghartigheden, vreugde over de bekeering van zondaren, de komst des Koninkrijks, de eere des Naams en in en door dit alles vermenigvuldiging van vrude der kerk en des harten.
HOOGENIEK.

Buitenland.
Op 30jarigen leeftijd overleed den 12den Augustus John Henry Newman. Met Dr. Pusey was hij een van de leiders der hoog kerkelijke be- weging. Newman ging ten slotte tot de Room- sche kerk over en ontving van den paps den kardinaalshoed.
Reeds op jeugdigen leeftijd werd hij naar de Universiteit van Oxford gezonden, waar hij reeds op 19jarigen leeftijd promoveerde. In dien tijd meende hij een goed protestant te zijn, ook door er zich vast van overtuigd te houden, dat de paps de anti-Christus is. Meermalen uitte hij den wensch om als zending naar de hei- denen te gaan, en sprak hij het uit, dat het Gods wil was, dat hij ongetuigd bleef. In 1823 werd hij tot »Fellow» van het »Oriel-College» gekozen. Dit bracht hem in aanraking met mannen als Whateley, Arnold, Keble en Pusey. Keble was een man van de hoog kerkelijke richting, ook als dichter van goddienstige poëzie bekend, althans zijn dichtwerk »het Christelijke jaar» beleefde bijna honderd uit- gaven. Whateley was een man van de kritische richting, terwijl Pusey in die dagen een aan- hanger was van het Duitsch rationalisme.
Zooel Keble als Whateley oefenden op Newman grooten invloed uit, doch eerst sedert zijn benoeming tot prior van St. Mary, eene gemeente bij Oxford gelegen en tot »Tutor» van het Oriel-college, begon hij te openbaren, dat zijne sympathiën waren gekomen bij de hoog kerkelijke of Romaniserende partij. Opmer- kelijk is het, dat een man als Joh. Wesley van huis uit een hoog kerkelijk man is ge- weest, en toch eigenlijk de stichter werd van de »laag kerkelijke partij», althans zij, die de lijn van Wesley volgden, voegden zich bij de Evangelischen, terwijl Newman een laag kerkelijk man van origine, de leider werd der hoog kerkelijken, die hoe langer hoe meer naar Rome neigen. Ofschoon Newman tot de Roomsche kerk overging, bleef hij altijd een tegenstander der Ultramontaanse partij, ter- wijl hij steeds weigerachtig was om te trach- ten uit de Engelsche Staatskerk proselieten te maken voor de Roomsche kerk. Ook onthield Newman zich er van om het Protestantisme met de slechte wapenen van verdraaiing van feiten, of reconstructie der geschiedenis aan te vallen.
Door Whateley leerde Newman, volgens zijn eigen verklaring in zijne door hem zelve geschrevene biographie, zelfstandig denken; de in- vloed van Keble leidde hem er toe, de Roomsche kerk te bewonderen, ofschoon hij hare doolkeer eerst heftig bekampte, en de reformatie met tegenzin beschouwde. Met af- keer werd hij van lieverleide tegen het libera- lisme vervuld. De Engelsche staatskerk scheen hem een vruchtbaren bodem, waarop het libe- ralisme tieren kon, de beginselen der Reform- atie kwamen hem niet sterk genoeg voor om den vloed van het kerkelijk liberalisme tegen te gaan. De gedachte om de Angli- caansche staatskerk te verlaten, kwam toen nog niet in hem op, maar wel gewende hij er zich van lieverleide aan, om de ecclisia catho- lica et apostolica als iets grooters dan de staats- kerk te beschouwen en eene tweede refor- matie, tot herstelling van wat hij voor de Katholieke en Apostolische kerk noemde, nood- zakelijk te achten.
Toch prees hij aanvankelijk een via media (een middenweg) aan; hij wilde in het midden wandelen tusschen Rome en het liberalisme. Van lieverleide werd Newman leider van de theolo- gen die de via media bewandelen wilden. De voornaamste praktische werkzaamheid van de mannen die Newman volgden, bestond in de uitgaaf van een serie geschriftjes, onder den titel van Tracts for the times, die van 1833 tot 1841 verschenen. Het eerste tractaat gaf Newman den 9den Sept. 1833 in het licht en had tot titel: »Gedachten over den plicht der geestelijken». Daarin sprak hij: »Wij zien elkan- der aan en doen niets. Wij erkennen dat de kerk in gevaar is en wij blijven rustig in onze wonin- gen, alsof er zeef en bergen tusschen ons lagen, die elk broederlijk verkeer beletten. Sta mij toe, u uit deze zoete rust te wekken, om uwe op- merksaamheid op den toestand en de behoeften onzer heilige moeder te vestigen; laat ons die afschuwelijke gewoonte waarvel zeggen, over het kwade dat wij voor ons zien, te jammeren, zonder iets te doen om het te verhelpen. . . . Wanneer onze regering en ons volk zijnen God zoo kan vergeten, om de kerk te ver- verpen en haar van hare tijdelijke voorrechten te berooven, waarop wilt gij dan steunen om de achting en het vertrouwen uwer kudde te winnen?»
Tot heden zijn zij bij de uitoefening uwer plichten gesteund door uwe geboorte, uwe op- voeding, uw vermogen, uwe betrekkingen, maar, waar deze tijdelijke voordeelen ontbreken, welke steun blijft daan den dienaar van Christus over. Gij weet, in wat klagenwaardigen toes- tand zich de godsdienstige genootschappen bevinden, welke uitgaven niet door den Staat bestreden worden; hoe afhankelijk de Dissen- ters van hunne gemeenten zijn, als waren zij niets dan hunne creaturen. Is er iets betreurs- waardiger, dan dat de Christenen de leidlieden worden hunner herders?»
In het voorbijgaan merken wij hier op, dat Newman, die zoo kennelijk op weg was naar Rome, dezelfde bewijsgronden tegen de vrije kerken aanvoert als men in dezen tijd wel tegen de doleerende kerken doet. Vervolgens wijst Newman in dit eerste tractaat er op, dat de ware grond van het gezag is de Aposto- lische opvolging. Jezus heeft den Heiligen Geest den apostelen gegeven; de apostelen hebben dien geest door handoplegging mede- gedeeld aan hunne opvolgers, deze weder aan anderen en zoo vervolgens tot op de functie zijnde bisschoppen. De bisschoppen hebben geestelijken als hunne helpers en hunne plaats- vervangers gewijfd. Zij die deze wijding niet door dit kanaal hebben ontvangen, moeten beschouwd als ongewijfd. Dit moet voorop ge- zet worden bij de gemeentelieden. Hoot men hier en daar beweren, dat het volk der geest- lijkeheid de macht kan ontnemen, omdat het volk die macht gaf en omdat deze verbonden zou zijn aan de kerkegoederen, de geestelijken behooren de gemeentelieden beter in te lichten omtrent de ware bron van hun gezag.
Men kan dus al aanstonds voelen waar het heenging. Weldra gaf Newman een tweede »tract» uit onder den titel van »de Katholieke kerk». Er bestaat een gemeenschap, zoo rede- neret Newman, dat Apostolisch genoemd wordt, omdat het door de apostelen is gesticht, dat Katholiek is, omdat het zijn takken over allen uitbreidt, nl. de zichtbare kerk met hare bis- choppen, priesters en dekenen. Een mensch die niet tot deze kerk behoort, moet men beschouwen als tot geene kerk te behooren;

dat men eene kerk die zich een nieuw begin toeschrijft, niet als eene kerk erkennen kan, en dat het lidmaatschap van deze kerk even noodzakelijk tot zaligheid is als de sacramenten.
Het Engelsche volk ontving deze tractaten zonder zich te ontruisten over hunne strekking. Eerst toen in 1841 het gaste in het licht werd gezonden brak er een storm van toorn en verontwaardiging los. In dit tractaat werden de 39 artikelen der Westminsterse confessie zoo mishandeld, dat de leidlieden der Angli- caansche kerk meenden verplicht te zijn om hunne kudden voor de nieuw opgekomen richting te moeten waarschuwen. In hunne aanschrijvin- gen aan de geestelijkheid spraken zij met het oog op het gedurig beroep van Newman en zijne medestanders op de geschriften der kerk- vaders en de traditie der kerk: »Laat ons naarsijlijk zoeken de bron des levens, niet najagende den stinkenden modderpoel der overlevering, die door de verbeelding der men- schen is uitgevonden». Men noemde de leer door de schrijvers van de »Tracts» voorge- staan »het meesterstuk van Satan», die Tracta- tieren waren vernomde Jezuitien, sluikers van paapsche afgoderij, anders in het gras, snoodde ongelovigen, wier hoofden God mocht ver- bruisen».
Na dien tijd verscheen er niet een Tract meer. De geheele geestelijkheid verwierp de daarin voorgestelde leer en Newman moest tot de wetenschap komen, dat hij de bewe- ging, die hij in 't leven riep, niet langer kon leiden. Vier jaren lang had er een bange wor- steling in zijn binnenste plaats. »Ach het was mijn lot!», zegt hij met het oog op dien tijd, »vier jaren lang zonder bevredigenden grond- slag voor mijn godsdienstige belijdenis te zijn; ik verkeerde in een toestand van morele krankheid, niet in staat mij bij het Angli- canisme neder te leggen, noch gereed om tot Rome over te gaan».
Newman gevoelde dat de Anglicanische Via media, het vermijden van twee uitersten, een weg was dien men om den duur niet kon bewandelen. In 1845 deed hij den beslissenden stap en hij ging tot de Roomsche kerk over. Dat deze stap velen ontroerde, kunnen wij ons begrijpen, doch Newman heeft deze voldoening gemaakt, dat al volgden de meesten hem niet in den stap dien hij deed, toch van lieverleide zijn beginselen ingang vonden bij het Engelsche volk en vooral bij de bisschoppen en geest- lijken. Newman ijverde er niet voor, dat zijne landgenooten tot Rome zouden overgaan, doch dit behoeft hij ook niet te doen, omdat hij zag dat velen met groote smeldheid zich op den weg naar Rome bewogen en daar van lieverleide ook aanlandden. Het door hem uit- gestrooide zaad groeide welig op.
Aan zijn eerlijk karakter hebben bij zijn overlijden vriend en vijand hulde gebracht. Maar te betreuren is het, dat een man met zulke rijke gaven als Newman, zich gegeven heeft om in Engeland eene contra-Reformatie in het leven te roepen.
WINKEL.

Voor Kinderen.

Onze kleeren.

II.

LINNEN EN ZIJDE.

Linnen dus wordt gemaakt van vlas. Men laat de vlasplanten weken in water totdat de bast tot en de vezels overblijven, die de stof leveren waarvan eerst draden worden gesponnen, die vervolgens tot linnen of doek worden ge- weven. Vroeger geschiedde dit met spinnem- wielen en werd het weven ook wel door den werkmans aan huis verricht. Tegenwoordig geschiedt het bijna overal in fabrieken en met stoomkracht. Dat kost minder en gaat vlugger. Weet gij wel waar in ons land spinnerijen en weverijen zijn?
Van hetgeen de vlasplant levert maakt men zoowel het groote, hare, zware zeil van een koopvaarderschip als de fijne, dure kant, die de kleeren der dames versiert. En verder dient het linnen voor allerlei kleederen; om wonden mee te verbinden enz. enz. Ein- delijk als het oud en versleten is werpt men 't nog niet weg. Neen, het wordt zorgvuldig bewaard, verkocht en afgeleverd aan den papier- molen. Na eenigen tijd krijgen we het dan weerom en wel als — papier. 't Zou kunnen gebeuren dat iemand over een jaar of wat op het papier schijft, dat hij vroeger als linnen aan 't lijf droeg.
De zijde, de sehoone, dure, zachte stof, die ge wel kent, komt niet van een plant maar van een dier. Dat weten trouwens vele kin- deren, die voor de aardigheid zijwormen hou- den. Het zijn eigenlijk geen wormen maar rupsen en wel geen fraaie, doch wat zij leveren is toch zeer mooi. Wat gering is voor 't oog levert vaak wat nuttigs en schoons! Hoe eer- lijk zingt niet de grauwe, onooijelijke nachtegaal. Des Heeren werken, vrienden, zijn ook daarin wonderlijk.
De rups spint zich, na een poos geleefd te hebben, in een omhulsel gelijk alle rupsen. Maar alleen bij deze vuile rupsen levert het de zijde. Die is eigenlijk, zoals iemand heel juist heeft gezegd, »het gouden graf, waaruit een rups komt in den vorm van een vlinder». De zijde is als 't ware een doodskleed, of liever er zit een schijn-doodse pop in. Laat men hem echter uitkomen, dan wordt de zijde bedorven. Ten minste meestal wordt vóór dien tijd de zijde, die dan uit heel dunne draden bestaat, afge- wonden. Dat is een lastig karrewerk, zoals menigen wel zal weten. Men moet er een werktuig voor hebben, zal 't goed lukken.
In het Oosten was de zijde al vroeg be- kend. In den Bijbel lezen wij van zijden klee- deren en behangsten. Doch natuurlijk hebben 't altijd een dure stof. Waarschijnlijk hebben de Chinezen 't eerst de kunst om zijde te maken ontdekt. Doch hoe 't zij, eerst eeuwen na de geboorte onzer Heeren raakte men in Europa met die kunst bekend.
Een paar monniken van de Grieksche kerk waren naar China gereisd. Daar zagen zij hoe de zijde werd bereid en zij vonden die kunst zoo mooi, dat zij eens wilden beproeven die over te brengen naar Europa. Zij wisten enige eieren van de zijrupsen machtig te worden en verborgen die in de knoppen van hun wandel- stokken, waar het bovendeel van afgeschoefd kon worden. Met behulp van die stokken wandelden zij terug, en kwamen eindelijk te Konstantinopel, dat toen de hoofdstad was van 't Grieksche keizerrijk.
Daar lieten zij aan den keizer zien wat zij mee hadden gebracht, en deze was er terecht zeer mee in zijn schik. Want nu konden in zijn land zelf misschien de fraaie kleederen vervaardigd worden, die men anders duur moest